אישים באגרות הראי"ה

רבי יצחק אלחנן ספקטור

רבה של קובנה ומגדולי הפוסקים בדורו · תקע"ז–תרנ"ו (1817–1896)

4 אגרות

דברי הרב קוק ודברי הרב שלמה אבינר, ונוסח האגרות המלא

igrot.shlomo-aviner.net

בקצרה

הרב יצחק אלחנן ספקטור נולד ברוס (בלארוס) לאביו הרב ישראל איסר. כיהן ברבנות בערים שונות ומשנת תרכ"ד (1864) ועד פטירתו שימש כרבה של קובנה (קאונא), והוכר כאחד מגדולי מורי ההוראה והמנהיגים הציבוריים של יהדות רוסיה כולה.

היה פוסק בעל סמכות עליונה, מחבר ספרי שו"ת 'באר יצחק', 'נחל יצחק' ו'עין יצחק', ונודע ברגישותו הגדולה לעגונות ולמצוקות הציבור. היה פעיל מרכזי בהצלת יהודים מפרעות ומגזרות השלטון הצארי, וגילה אהדה רבה לתנועת 'חובבי ציון' ולבניין ארץ ישראל. בשנת תרמ"ט (1889), לבקשת מושבות הברון והחלוצים שעמדו בפני חורבן כלכלי, הניח את היסוד להיתר המכירה (ראו בפרשת שמיטת תר"ע והיתר המכירה) בשמיטה, יחד עם גדולי רבני הדור.

לאחר פטירתו נוסדה בניו יורק הישיבה הנושאת את שמו - 'ישיבת רבנו יצחק אלחנן' (RIETS), שהיוותה את המסד ל'ישיבה יוניברסיטי'.

הרב קוק על רבי יצחק אלחנן

בפולמוס על השמיטה, באגרת לרב אלכסנדר פריינד משנת תר"ע (1910), הדגיש הרב קוק שלא הוא המציא את היתר המכירה, אלא ממשיך בנאמנות את הדרך שסללו גדולי הדורות שקדמו לו: 'ובענין השביעית, הלא לא הייתי אנכי המתיר הראשון, וכבר נכבשה הדרך ע"י הגאונים ריי"א מקאונא והגאון הספרדי מוהריי"ש אלישר' (כרך א', אגרת רצא).

שמו של רבי יצחק אלחנן מופיע באגרות גם בשם הישיבה שנקראה על שמו בניו יורק. בשנת תרע"ט (1918) הרב קוק כותב לבנו הרצי"ה שד"ר ברנרד רבל, ראש "ישיבת רבי יצחק אלחנן", ואגודת הרבנים מבקשים שיבוא לאמריקה (כרך ג', אגרת תתקכא; כרך ג', אגרת תתקכה), ואחרי שהנסיעה נדחתה הוא כותב לד"ר רבל על הצורך להתחיל בבניין הישיבה המרכזית (ראו בפרשת יסוד הישיבה המרכזית העולמית) בירושלים (כרך ד', אגרת תתקצב).

הרב שלמה אבינר על רבי יצחק אלחנן

הרצי"ה מביא מה שסיפר הנצי"ב לרב קוק: רבי יצחק אלחנן, רבה של קובנה, מרבה ללמוד "קצות החושן", ואילו הוא עצמו אינו יכול, כי כשהזמן אינו מספיק, פסוק ב"דברי הימים" עם רש"י קודם אצלו. הרב אבינר מסביר שאין כאן ביקורת על רבי יצחק אלחנן, אלא הבנה של מדרגות בתורה: דבר ה' שנאמר לנביאים יסודי יותר מכל פלפול. וכמובן אין זו הוראה מעשית לסדר הלימוד בישיבה.

(מקור: מתוך ספרי הרב)

האגרות

כרך א', אגרת רצא: אל הרב אלכסנדר פריינד: הרב קוק כותב שלא היה הראשון להתיר בשמיטה, וקדמו לו רבי יצחק אלחנן מקובנה, הריי"ש אלישר והאדר"ת.

"ובענין השביעית, הלא לא הייתי אנכי המתיר הראשון ... רי"א מקאונא והגאון הספרדי מוהריי"ש אלישר, וכמ"ח הגאון האדר"ת ז"ל ג"כ הסכים ע"ז בשמיטה העברה"

כרך ג', אגרת תתקכא: אגרת לבנו הרצי"ה: הרב מזכיר את הצעתו של ד"ר ברנרד רבל, ראש ישיבת רבי יצחק אלחנן בניו יורק, שיבוא לארצות הברית.

"ד"ר רעוועל ראש ישיבת רבי יצחק אלחנן ז"ל מנוייארק ואגודת הרבנים שם, שהי' טוב שאבוא שמה"

כרך ג', אגרת תתקכה: אגרת לבנו הרצי"ה: פניית הרב ד"ר רבל ראש ישיבת רבי יצחק אלחנן ואגודת הרבנים לבוא לאמריקה למען החינוך בארץ ישראל.

"ראש הישיבה רי"א שם, ובשם אגודת הרבנים לבוא לאמריקה"

כרך ד', אגרת תתקצב: אגרת אל הרב ד"ר ברנרד רבל, ראש ישיבת רבי יצחק אלחנן בניו יורק, על ביטול הנסיעה לאמריקה {{parshiyot/america-5684}} והקמת הישיבה המרכזית בירושלים.

"ר"מ בישיבת הגאון רי"א ז"ל בנוי-יארק יצ"ו"

ראו גם

כל האגרות בנושא "שמיטה" במפתח. (לנושא שמיטה)

כל האגרות בנושא "רבנות, בתי דין ומינויים" במפתח. (לנושא רבנות)

נוסח האגרות – עם ביאור

4 האגרות שבהן נזכר רבי יצחק אלחנן, לפי סדר הכרכים, כל אחת עם התמצית שלה. הביאור משולב בתוך נוסח האגרות: בסוגריים מרובעים, באות קטנה ועל רקע תכלת. הוא אינו חלק מלשון האגרת

אגרות הראי"ה – כרך א' – אגרת רצא

תמצית האגרת

תאריך ומקום: י"ב ניסן תר"ע - יפו **נמען:** הרב אלכסנדר פריינד

הרב קוק כותב 'בדמעות' על מכתביו הפוגעים של הרב פריינד. הרב קוק אינו איש ריב. ההכשר (על שמן השומשום) ניתן ליפו ולמושבות בלבד, והרב קוק אינו יכול לחזור בו מהיתר שאינו מוצא בו טעות. בשמיטה הרב קוק לא היה הראשון להתיר: קדמו לו ר' יצחק אלחנן מקובנה, הריי"ש אלישר והאדר"ת. בלי ההיתר יעבדו באיסור, וזה יביא לפרצות. בעניין החלב והכתובות עשה ככל יכולתו.

עיקרי הדברים

- צער על מכתבים פוגעים.
- ההכשר רק ליפו ולמושבות.
- קודמיו בהיתר השמיטה.
- חלב וכתובות.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה[1], עה"ק[2] יפו ת"ו[3], י"ב ניסן תרע"ן.

לכבוד הרה"ג[4] הישיש מו"ה[5] אלכסנדר פריינד [הרב אלכסנדר זושא פריינד, מרבני העדה החרדית בירושלים] נ"י[6], שלו'[7] וברכה.

הנני כותב לכת"ר[8] בדמעות ודם לבבי. זה כמה פעמים, שקבלתי ממנו מכתבים מלאים דברים מכאיבים. אמנם דן אני אותו לכ"ז, שאורייתא הוא דקא מרתחא לי', [שהתורה היא המרתיחה אותו (תענית ד)] וכונתו לש"ש, אבל הלא אפשר לת"ח[9], ביחוד שבא"י[10], לבחור בסגנון יותר חביב והגון. יאמין לי כת"ר[11] כי מעולם לא עלתה על דעתי להיות ח"ו[12] איש ריב ומדון, ותמיד דרכי לבטל את דעתי מפני דעת חברי, ואם הי'[13] עולה על דעתי, שהענין דש"ש יהי'[14] לסלע של קפידות ומחלוקת, לא הייתי מתערב בזה כלל, אע"פ[15] שלדעתי ההיתר פשוט. אבל אחר שכבר יצא להיתר ממני ומביד"צ[16] שלנו, איך אוכל בעצמי למשוי נפשי הדרנא [לעשות את עצמי חוזר בי (ארמית)] בדבר שלא נשתנתה דעתי כלל, ואין לי ע"ז[17] שום יסוד. איני מופנה עכשיו להשיב לכת"ר בדקדוקי תורה בזה, ובאמת כל הדקדוקים למותר הם בענין פשוט כזה, ואפי'[18] אם הייתי טועה ח"ו בספק של מנהג הי' ג"כ[19] ראוי לישא פנים, ולחפות באהבה ע"ז. ובפרט שלא נתתי ההכשר כי"א[20] בשביל יפו והמושבות, ואם הם משתמשים בו במקומות אחרים לא אני יכול למחות.

ובענין השביעית, הלא לא הייתי אנכי המתיר הראשון, וכבר נכבשה הדרך ע"י[21] הגאונים ריי"א מקאונא [הרב יצחק אלחנן ספקטור מקובנה] והגאון הספרדי מוהריי"ש[22] אלישר, [הרב יעקב שאול אלישר, הראשון לציון] וכמ"ח[23] הגאון האדר"ת[24] [וכבוד מורי חותני, הגאון האדר"ת, הרב אליהו דוד רבינוביץ תאומים] ז"ל[25] ג"כ הסכים ע"ז בשמיטה העברה. ובפרט שאם לא ההיתר היו ג"כ עובדים באיסור, והי'[26] הדבר גורם פרצות גדולות ביתר עניני היהדות, כידוע שמי שפועל בעצמו לעשות דבר איסור הולך הוא ונטבע ברעות רבות, ד"י[27],

מה שא"כ[28] עכשיו כשהם עושים ע"פ[29] היתר אפי'[30] אם הוא דחוק אין הדבר מביא פרצה. ואני בתומי הלכתי, ואחשוב שראוי לכ"ת[31] ולכל ת"ח[32] שידונו אותי לכ"ז.

וע"ד[33] החלב, [פיקוח על חלב שחלבו נכרים ("חלב עכו"ם")] מה שאפשר לי לעשות עשיתי, קראתי לבעלי החלב ואיימתי עליהם, ונתקשרו בקשר בכת"י[34] [והתחייבו בכתב ידם] ובחומר שיעמדו אצל החליבה. ומה אוכל לעשות יותר, די יודע לבבי שאני חפץ לגדור את הכל, אלא שאין בי כח. וכן בענין הכתובות, קשה לי לתקן מעוות ישן, שכבר נשרש ג"כ ביתר ערי הק'[35], ומ"מ[36] אני מעורר בכל הזדמנות, שיותר טוב לכתוב כתובות, ולא לסמוך על הנדפסות, והשומע ישמע.

את זה ראיתי להשיב לכת"ר מפני הכבוד. ואבקשו מאד, שנהי'[37] אוהבים זא"ז[38], וידר"ש[39] באה"ר[40] את שלו' רבני הבד"צ[41] שי'[42], וביחוד שלו' חביבי הרב הגרל"ד[43] שי' ויודיעם שנפשי קשורה באהבתם, יה"ר[44] שיהי'[45] כמים הפא"פ[46]. [כמים הפנים אל פנים (משלי כז, יט)] והי' ז"ש[47] וברכה.. כנה"י[48] ונפש ידי"ע[49] דוש"ת[50],

הק' אברהם יצחק ה"ק

---

1. ב"ה - ברוך השם
2. עה"ק - עיר הקודש
3. ת"ו - תבנה ותכונן
4. הרה"ג - הרב הגאון
5. מו"ה - מורנו הרב
6. נ"י - נרו יאיר
7. שלו' - שלום
8. לכת"ר - לכבוד תורתו
9. לת"ח - לתלמידי חכמים
10. שבא"י - שבארץ ישראל
11. כת"ר - כבוד תורתו
12. ח"ו - חס ושלום
13. הי' - היה
14. יהי' - יהיה
15. אע"פ - אף על פי
16. ומבי"צ - ומבית דין צדק
17. ע"ז - על זה
18. ואפי' - ואפילו
19. ג"כ - גם כן
20. כ"א - כי אם
21. ע"י - על ידי
22. מוהרי"ש - מורנו הרב רבי שמות שמתחילים באותיות י, ש (למשל: יעקב + שמואל) - הפירוש המדויק תלוי בשם האדם
23. וכמ"ח - וכבוד מורי חמי (האדר"ת)
24. האדר"ת - אליהו דוד רבינוביץ־תאומים
25. ז"ל - זכרונו לברכה
26. והי' - והיה
27. ד"י - די ירחם
28. שא"כ - שאם כן

29. ע"פ - על פי
30. אפי' - אפילו
31. לכ"ת - לכבוד תורתו
32. ת"ח - תלמידי חכמים
33. וע"ד - ועל דבר
34. בכת"י - בכתב יד
35. הק' - הקטן
36. ומ"מ - ומכל מקום
37. שנהי' - שנהיה
38. זא"ז - זה את זה
39. וידר"ש - וידרוש שלום
40. באה"ר - באהבה רבה
41. הבד"צ - הבית דין צדק
42. שי' - שיחיה
43. הגרל"ד - הגאון רבי שמות שמתחילים באותיות ל, ד (למשל: לוי + דוד) - הפירוש המדויק תלוי בשם האדם
44. יה"ר - יהי רצון
45. שיהי' - שיהיה
46. הפא"פ - הפנים אל פנים
47. ז"ש - זה שלום
48. כנה"י - כנפשו היקרה
49. ידי"ע - ידידו עוז
50. דוש"ת - דורש שלומו ותורתו

אגרות הראי"ה – כרך ג' – אגרת תתקכא

תמצית האגרת

תאריך ומקום: י' מרחשון תרע"ט **נמען:** בנו, הרב צבי יהודה

הם מחכים למכתבו המובטח. הרב קוק מבקש לדעת במה הרצי"ה עוסק בלימודיו, בקודש ובחול. ההסתדרות מתפתחת בצעדים מדודים, אבל עיקרה התעוררות רוחנית שאינה נמדדת בכמות. ד"ר זיידל מציע, בשם ד"ר רבל, ראש ישיבת רבי יצחק אלחנן בניו יורק, ובשם אגודת הרבנים, שהרב קוק יבוא לאמריקה; קשה לו להחליט כעת. בני משפחת שטרנבוך חלו.

עיקרי הדברים

- בקשה לפרטי הלימוד.
- התעוררות שאינה נמדדת בכמות.
- הזמנה לאמריקה.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה[1], י' מ"ח[2] עטר"ת[3].

בני חביבי שליט"א[4], זה כבר שאנו מצפים מאד למכתבך היקר אשר הבטחת עליו, בטח לא תאחרו עוד. ת"ל[5] על החוה"ש[6] אשר עמנו, וכמו כן הגיענו מכתבים באלו השבועות מתמן, ב"ה על שלומם, אך בזמן האחרון נעצר קצת מהלך הדואר, יחננו ד' לבשר ולהתבשר אך טוב וחסד מקרוב ומרחוק, ויקבצנו בחסדו מקצוי ארץ לארץ חמדה לראות בכבודה ובנינה וקיבוץ בניה לתוכה בשמחה בב"א[7].

כתוב נא יקירי מכל אשר עמדך בפרטיות, ואיך העמדת את עניניך בזמן הזה, ובאיזה מקצועות אתה עסוק בתלמודך, בקודש, וגם בחול. זה כמה ביקשתיך ולא ביררת לי את הדברים כראוי. אנא השב ידך למלא את משאלי. מהלך הסתדרותנו הולך ומתפתח, אמנם בצעדים מדודים, אבל הלא עיקרו של הענין הוא סוף כל סוף ההתעוררות הרוחנית שבו, ומפני כך אי אפשר למודדו במידת הכמותיות, ונקוה בע"ה[8] כי גם תוצאות מעשיות חשובות תצמחנה. ד"ר[9] זידל נ"י[10] [ראו (כרך ב', אגרת תשו)] מציע משם ד"ר רעוועל ראש ישיבת רבי יצחק אלחנן ז"ל[11] מנוייארק [הרב ד"ר דב (ברנרד) רבל, ראש ישיבת "רבנו יצחק אלחנן" בניו יורק] ואגודת הרבנים שם, שהי'[12] טוב שאבוא שמה, בשביל העניינים של א"י[13] הקרובים ללבבנו, ואם כי עוד לא חדרו שם עניני הצורך של דגל הקודש שלנו בעומק הלב, בכ"ז[14] יש תקוה לכר נרחב, אבל קשה לי להחליט דבר בשאלה זו כעת. נראה דבר מה יראנו ד' במצב העולם באל'ו הימים והשבועות הקרובים, שחזון עתים נשקף מהם לטובה בע"ה.

הרבה הי'[15] ראוי עוד לכתוב לך, אבל מוטרד אני בכמה הטרדות, ואקצר כעת, ועוד נקוה לכתוב לך בעה"י[16] כשנקבל אי"ה[17] מכתבים מאה"ק[18] שנתעכבו מעט. והיה זה שלו'[19] וברכה כנפשך היקרה ונפש אביך מצפה אשרך צביונך ותפארתך כה"י[20],

הק' אברהם יצחק ה"ק

באה"ר[21] אדר"ש[22] כל יקירינו הר"א[23] קמחי וכא"ל[24] שי'[25] ושי' הר"מ[26] ויסבורד נ"י וכא"ל, וביחוד תדר"ש[27] ידי"נ[28] הר"א באצקי וחותנו הרנ"ש[29] שטערנבוך נ"י וכא"ל, מה שלומם כי כתב לבנו אשר שי' שהיו חולים כלם, ד' ישלח להם רפו"ש[30] בכט"ס[31].

הנ"ל

---

1. ב"ה - ברוך השם
2. מ"ח - מרחשון
3. עטר"ת - השנה תרע"ט (1918/1919) - כתובה במילה "עטרת"
4. שליט"א - שיחיה לאורך ימים טובים אמן
5. ת"ל - תודה לא-ל
6. החוה"ש - החיים והשלום
7. בב"א - במהרה בימינו אמן
8. בע"ה - בעזרת השם
9. ד"ר - דוקטור
10. נ"י - נרו יאיר
11. ז"ל - זכרונו לברכה
12. שהי' - שהיה
13. א"י - ארץ ישראל
14. בכ"ז - בכל זאת
15. הי' - היה
16. בעה"י - בעזרת השם יתברך
17. אי"ה - אם ירצה השם
18. מאה"ק - מארץ הקודש
19. שלו' - שלום
20. כה"י - כנפשו היפה
21. באה"ר - באהבה רבה
22. אדר"ש - אחר דרישת שלום
23. הר"א - הרב רבי שם שמתחיל באות א (כגון אברהם / אליהו / אהרן / אליעזר) - הפירוש המדויק תלוי בשם האדם
24. וכא"ל - וכל אשר לו
25. שי' - שיחיה
26. הר"מ - הרב רבי שם שמתחיל באות מ (כגון משה / מאיר / מרדכי / מנחם / מיכל) - הפירוש המדויק תלוי בשם האדם
27. תדר"ש - תדרוש שלום
28. ידי"נ - ידיד נפשי
29. הרנ"ש - הרב רבי שמות שמתחילים באותיות נ, ש (למשל: נתן + שמואל) - הפירוש המדויק תלוי בשם האדם
30. רפו"ש - רפואה שלמה
31. בכט"ס - בכל טוב סלה

אגרות הראי"ה – כרך ג' – אגרת תתקכה

תמצית האגרת

תאריך ומקום: ראש חודש כסלו תרע"ט **נמען:** בנו, הרב צבי יהודה

בני המשפחה בארץ תמהים על מיעוט מכתביו. ד"ר זיידל כתב שהרב רבל ואגודת הרבנים מבקשים שיבוא לאמריקה לעסוק בחינוך בארץ ישראל. הרב קוק אוסף מאמרים ביידיש למאסף 'דגל ירושלים', אף שלא כל הכותבים ברום הרעיון, 'והכלי מצרף מה שבתוכו'. הרב קוק מצטער על מצבו של ר' א"צ שטערן. ויצמן מסר דרישת שלום מבנותיו, שהיו באכסנייתו, ותיאר אותן עליזות.

עיקרי הדברים

- בקשה למכתבים.
- הזמנה לאמריקה.
- מאסף ביידיש.
- דרישת שלום מבנותיו דרך ויצמן.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה[1], ר"ח כסלו עטר"ת[2].

בני מחמדי שליט"א[3], תל"י[4] על החוה"ש[5] אשר עמנו. וכמו כן הגיענו מכתבים מבשרים שלו'[6] מהתם ותמהים הם על מיעוט כתיבתך להם וגם בעיני יפלא. כמה פעמים בקשתיך יקירי שתכתב להם ומה יקרו להם שם דבריך. אקוה שתמלא את החסרון ותכתב. לידידנו ד"ר[7] זיידיל נ"י[8] כתבתי אמש, בראשונה קבלתי ממנו מכתב בשאלות ע"ד[9] הסתדרותנו, ואח"כ[10] בא מכתב שני שבקשני בו בשם הרב ד"ר רעווע [ראו (כרך ג', אגרת תתקכא)] נ"י ראש הישיבה רי"א שם, ובשם אגודת הרבנים לבוא לאמריקה לאיזה משך זמן לעסוק יחד עמם בדבר היסוד של החינוך באי"י[11]. הרעיון האצילי שביסוד דגלנו הקדוש עדיין לא חדר בלבם, בכ"ז[12] תקוה נשקפת להתפתחות בע"ה[13]. ישנם אנשים, שדוקא הדברים הפרטיים מעלים אותם לידי כונה רוממה, ונמצאים כאלה שרעיון מרומם מנשא אותם למעשים כבירים, ומינייהו ומינן תסתיים שמעתתא בעה"י[14].

הנני מאסף כעת מאמרים זרגוניים בשביל מאסף דגל ירושלים. אמנם ברום הרעיון אינם עומדים עדיין כל עוזרינו, בכ"ז גם מאלה יש להסתייע לפרסום הענין, ובהתחברות של איזה מאמר או מאמרים העומדים על המצב הנאות ביסוד השאיפה יתנשאו גם יתר הדברים לתעודתם, והכלי מצרף מה שבתוכו. מאד אני מצטער על מעמדו של ר"א צבי שטערן נ"י, ירחם ד'. הודיעני נא מה עמדו ודי יתן הטוב.

נא בני יקירי, מאד מאד הננו מבקשים ממך שלא תקמץ במכתבים, כתוב אם אפשר איזה פעמים בשבוע. ודי יגמור בעדנו לטובה, ויסיר מעולמו ומבני בריתו כל מדוה וכל חולי ויחזקם ויאמצם בישועתו ורפואתו השלמה! ע"י[15] ד"ר ויצמן קבלתי ד"ש[16] משם. [חיים ויצמן, שחזר מן הארץ בראש "ועד הצירים"; ראו (כרך ג', אגרת תתפא)] בתי' ואסתר [בנותיו של הרב קוק; ראו (כרך ב', אגרת תשלד)] שתיהן היו באכסניתו ומסרו ד"ש,

תיאר לפני את חזותן לטובה ב"ה, אמר שהם ב"ה עליזים ומרוצים, מצפים לתשועה, לעת ישיבנו ד' מהרה לשלו'[17] אל הקודש.

דר"ש[18] ידידינו הרא"ק[19] נ"י וכל ידידנו שמה ושלו'[20] הר"נ[21] שטערנבו' וכא"ל[22], וכתוב נא מכל אשר עמדך לטובה ומשלו'[23] כל דו"ש[24]. מה שלו' הר"א[25] באצקי נ"י וביתו.

יזכנו השי"ת[26] לבשר ולהתבשר מכל יקירנו אך טוב וחסד ושלו' רב, כנה"י[27] ונפש אביך מצפה לתשועה ורחמים,

הק' אברהם יצחק ה"ק

---

1. ב"ה - ברוך השם
2. עטר"ת - השנה תרע"ט (1918/1919) - כתובה במילה "עטרת"
3. שליט"א - שיחיה לאורך ימים טובים אמן
4. תל"י - תודה לא-ל יתברך
5. החוה"ש - החיים והשלום
6. שלו' - שלום
7. ד"ר - דוקטור
8. נ"י - נרו יאיר
9. ע"ד - על דבר
10. ואח"כ - ואחר כך
11. באי"י - בארץ ישראל
12. בכ"ז - בכל זאת
13. בע"ה - בעזרת השם
14. בעה"י - בעזרת השם יתברך
15. ע"י - על ידי
16. ד"ש - דרישת שלום
17. לשלו' - לשלום
18. דר"ש - דורש שלום
19. הרא"ק - הרב רבי שמות שמתחילים באותיות א, ק (למשל: אברהם + קלונימוס) - הפירוש המדויק תלוי בשם האדם
20. ושלו' - ושלום
21. הר"נ - הרב רבי שם שמתחיל באות נ (כגון נתן / נחום / נפתלי / נחמן) - הפירוש המדויק תלוי בשם האדם
22. וכא"ל - וכל אשר לו
23. ומשלו' - ומשלום
24. דו"ש - דורש שלום
25. הר"א - הרב רבי שם שמתחיל באות א (כגון אברהם / אליהו / אהרן / אליעזר) - הפירוש המדויק תלוי בשם האדם
26. השי"ת - השם יתברך
27. כנה"י - כנפשו היקרה

אגרות הראי"ה – כרך ד' – אגרת תתקצב

תמצית האגרת

תאריך ומקום: י"א כסלו תר"פ **נמען:** ד"ר ב' רבל, ראש ישיבת רבי יצחק אלחנן, ניו יורק

הנסיעה לאמריקה נמנעה, ובארץ התברר עד כמה דחופים העניינים: אי אפשר שירושלים תרכז רק את הצעירות החילונית דרך האוניברסיטה. יש להתחיל בבניין ובקרן לישיבה המרכזית, ואחר כך לקבוע תוכנית בהסכמת חכמי הדור. הרב קוק שואל על נדבת גיסיו של הרב לוינטל, ומספר על מגרש עם בניין שאפשר לקנות. הישיבה היא אחד מסעיפי התנועה, שתפעל 'בחופש מוחלט' וביחס ידידותי לחילונים. החלו צעדים לבית דין כללי.

עיקרי הדברים

- הישיבה מול האוניברסיטה.
- קרן ובניין תחילה.
- נדבת הגבירים.
- בית דין כללי.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה י"א כסליו תר"פ[1]

לכבוד הרב הגאון החכם הנעלה מר ד"ר[2] רעוול [הרב ד"ר דב רבל, ראש ישיבת "רבנו יצחק אלחנן" בניו יורק] שליט"א[3]

ר"מ[4] בישיבת הגאון רי"א ז"ל[5] בנוי-יארק יצ"ו[6] אחדשה"ט[7] באה"ר[8]. הנה מאת די היתה זאת, שנמנעה נסיעתי לאמריקא אשר עלתה לפנינו במחשבה, בשביל מחשבות רבות ערך לחיי עמנו על אדמת הקודש. וכאשר באתי ב"ה[9] אל מחוז חפצי, ונקבעה דירתי פעיה"ק[10] ת"ו[11], ראיתי עד כמה גדול הוא הערך של אותם הדברים אשר למענם חפצתי לנסוע לאמריקא, ועד כמה הדבר נוגע עד נפש עמנו, ושאי אפשר לדחותם כלל, כי ים הזמן הולך וסוער. וע"כ[12] אקוה שחליפות המכתבים שבינינו, סו"ס[13] יובילו אותנו בע"ה[14] לאותה המטרה הראויה, שהיתה לה שאיפתי במחשבת הנסיעה. והנה מה שעומד על הפרק כעת הוא ענין הישיבה המרכזית, [ראשית הקמתה של ישיבת "מרכז הרב"] המוכרחת עכשיו להתיסד בעיר קדשינו, אין שום אפשרות לצייר, שירושלים עיה"ק[15] תהיה מרכזת רק את הצעירות החילונית ע"י[16] האוניברסיטה, [האוניברסיטה העברית, שאבן הפינה שלה הונחה בתרע"ח] והצעירות הקדושה המקודשת לתלמוד תורה ויראת שמים, תשאר פזורה בלא רכוז ורוממות רוח.

והנה תחלת כל דבר, צריכים אנחנו לגשת אל הבנין ואל יסוד קרן לתחלת ההספקה של ההוצאה, עד אשר תעמוד הישיבה הכן על עמדתה. ואח"כ[17] נציע יפה, ע"פ[18] הסכמת חכמי דורנו שי'[19], את פרשת הפרוגרמה וסידור התכנית כולה. וכאשר הודיע לי ידידנו הרב לעווינטאל שי', ע"ד[20] נדבת גיסיו הגבירים, יודעני נא כעת כת"ר[21] את פרטי הדברים, את הסכום שהם מקדישים ליסוד הישיבה ואת תנאי הדרישה שלהם, ויואל נא לזרזם במוקדם היותר אפשרי. והנה יש לנו פה לקנות מגרש יפה, שיש

בו ג"כ[22] בנין, שאמנם איננו מתאים לפי תכונת הישיבה שבתקותינו, אבל בכ"ז[23] יש לו ערך בתחילת הצעד, יודעני נא כת"ר כמה הוא הסכום שירצו גיסיו הנדיבים שי' ליתן על הבנין.

והנה יסוד הישיבה הוא אחד מסעיפי התנועה "ירושלים" הכללית, ההולכת ומתעוררת ע"י הסתדרותינו הק'[24] "ירושלים". והננו עובדים פה בעוד סעיפים רבים מתכנית העבודה הכללית. יואיל נא כת"ר לתן ידו עמנו, להגדיל את חיי תנועת הקודש בחופש מוחלט, בלא שום שעבוד לאיזה כח חילוני, וביחש ידידותי לכל העובדים החילוניים בעבודתם, בכל אשר אינם פוגעים בקודש לחללו, כי עינינו רואות כי רק דרך זה, הוא עלול להביא עמו את המציאות היותר מבורכת לחיי עמנו והקמת ביתו על אדמת הקודש. ע"ד יסוד בי"ד[25] כללי לירושלים ולא"י[26] בכלל, [ככל הנראה ראשית הדרך להקמת הרבנות הראשית לארץ ישראל, בתרפ"א] אשר ממנו יש לקוות לתוצאות כח הרבנות בכל פזורי ישראל, כבר החילונו בע"ה לעשות איזה צעד שנקווה שיהי'[27] לברכה. פרטי הדברים אקוה להודיע לכת"ר[28] כאשר יתבססו הדברים יותר בעז"ה[29].

הנני מקוה שכת"ר[30] ישא ברמה את דגל קדשינו, דגל ירושלים, להאיר אור הקודש על תחיתנו הלאומית בצורה של חופש מוחלט ושחרור המלא של תוכן הקודש.

והנני בזה חותם כל חותמי ברכות באה"ר כנה"ר[31] ונפש דוש"ת[32] מהר הקודש מירושלים.

הק' אברהם יצחק הכהן קוק

.

---

1. תר"פ - השנה תר"פ (1919/1920)
2. ד"ר - דוקטור
3. שליט"א - שיחיה לאורך ימים טובים אמן
4. ר"מ - ראש מתיבתא
5. ז"ל - זכרונו לברכה
6. יצ"ו - ישמרה צורה ויחייה
7. אחדשה"ט - אחרי דרישת שלומו הטוב
8. באה"ר - באהבה רבה
9. ב"ה - ברוך השם
10. פעיה"ק - פה עיר הקודש
11. ת"ו - תבנה ותכונן
12. וע"כ - ועל כן
13. סו"ס - סוף סוף
14. בע"ה - בעזרת השם
15. עיה"ק - עיר הקודש
16. ע"י - על ידי
17. ואח"כ - ואחר כך
18. ע"פ - על פי
19. שי' - שיחיה
20. ע"ד - על דבר
21. כת"ר - כבוד תורתו
22. ג"כ - גם כן

23. בכ"ז - בכל זאת
24. הק' - הקטן
25. בי"ד - בית דין
26. ולא"י - ולארץ ישראל
27. שיהי' - שיהיה
28. לכת"ר - לכבוד תורתו
29. בעז"ה - בעזרת השם
30. שכת"ר - שכבוד תורתו
31. כנה"ר - כנפשו הרמה
32. דוש"ת - דורש שלומו ותורתו